

Eesti-ma rahwa 118.

Kalender,

ehk

Läht-ramat

I 8 2 8

aasta peäle, pärrast meie

Jesanda Jesusse Kristusse
sündimist.

Tallinnas,
trükkitud Gresseli kirjadega.

P ärrast meie kalli Jeesanda Jeesuse Kris-	
tusse sündimist, on tännawo se aasta	1828
P ärrast mailma lomist	5777
P ärrast Lutterusse bige usso üleswõtmist	312
P ärrast wanna katko	171
P ärrast sedda, kui wäggi Pranburgi läks	150
P ärrast sedda, kui Toompä pölland	144
P ärrast sure nälja hakkatust	133
P ärrast teist katko	118
P ärrast meie sure armolisse Reisri Herra	
МЯКОУ ПАВЛОВЪСЪ	
sündimist	32
P ärrast sedda, kui ta hakkas wallitsema	3

Soulo ja Wastla päwa wahhel on:
6 nädalat.

Der Druck dieses Kalenders ist gestattet, mit der Anweisung, daß vor dem Verlaufe desselben sieben Exemplare, in Folge des Gesetzes, an die Dorpat'sche Censur-Committé eingesendet werden. Dorpat, den 13. August 1827.

Staatsrath Baron Ungern Sternberg,
Censor.

Märkide selletaminne.

- Ⓐ** Moor = fu.
- Ⓑ** Essimenne werend.
- Ⓒ** Tais = fu.
- Ⓓ** Wiinne werend.
- p. pärrast.
- p. l. pärrast lounat.
- e. l. enne lounat.
- Ⓟ** Pühha.

Moistlikkul inimessel on teine juhhataja, mil aadrit ehk kuppo lasta, mil arstimisse rohto wõtta, ehk ommad lapsed woõrutada, mil külwada, puid raiuda, ehk muud töõd tehha, kui kalendri märk; jägo siis ka selle kalendrisse pannematta, mis ramato agga kirjaks teeb, ja ommeti head ühtegi ei sada.

Januarius.

Neäri: ku.

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Pühhap.	Neäri P. Aita Jummal!	
2 Esmasp.	Abel, Set	
3 Teisip.	Enok	Weikene
4 Kesknaaddal	Metusala	
5 Neljap.	Simon	● 2, 2' e. l.
6 Kede	3 Kunninga P.	film
7 Laup.	Julianus	ja

Jesüs 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.

8 Pühhap.	1 P. pärr. 3 K. P.	tuiso:
9 Esmasp.	Peatus	sed
10 Teisip.	Paawli pääw	ilmad.
11 Kesknaaddal	Swrain	● 10, 23' p. l.
12 Neljap.	Rein	
13 Kede	Hilarius	Kaunis
14 Laup.	Robert	

Pulmad Kana: läänas. Ioan. 2, 1.

15 Pühhap.	2 P. v. 3 K. P.	fange
16 Esmasp.	Risbregt	film
17 Teisip.	Tõnnisse pääw	

Sel kuul on 31 päwa.

18 Kesknaaddal	Utsel	ja
19 Neljap.	Sara	lund
20 Kede	Waab. Sebast.	☉ 2, 27' e. l.
21 Laup.	Nero	tul:

Wina: mäest. Matt. 20, 1.

22 Pühhap.	9 P. e. Kr. üll. P.	leb.
23 Esmasp.	Potta	Tuulne
24 Teisip.	Timoteus	tuisone
25 Kesknaaddal	Paawli ümb.	ilm
26 Neljap.	Polikarpus	ja
27 Kede	Krisostow	☉ 9, 32' p. l.
28 Laup.	Karel	

Külwi: mehhest. Luk. 8, 4.

29 Pühhap.	8 P. e. Kr. üll. P.	fange
30 Esmasp.	Udelgund	
31 Teisip.	An	film.

12mal selle ku päwal tuised päike kello pool 9, ning lähkää loia kello pool 4. Pääw on pikk 7 tundi, ja 8 17 tundi.

Februarius.

Küünla - ku.

1	Kestnädal	Pirit	
2	Neljap.	Küünla pääw	Külmad
3	Kede	Hanna	● 0,23' p.l.
4	Laup.	Weronika	ja

Pimmedast tee äres. Luf. 18, 31.

5	Pühhap.	Vaasto Pühha	lumme:
6	Esmasp.	Tora	
7	Teisip.	Wastla pääw	saosed
8	Kestnädal	Tuhka pääw	ilmad.
9	Neljap.	Polli	
10	Kede	Kolastika	● 4,15' p.l.
11	Laup.	Edo	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

12	Pühhap.	1 P. Paastus	Hitlik
13	Esmasp.	Penigna	ilm.
14	Teisip.	Walentin	
15	Kestnädal	Wauстина	Illusad
16	Neljap.	Jula	ja
17	Kede	Konstantia	kaunid

Sel kuul on tännawo 29 päwa.

18	Laup.	Käsperdina	● 8,31' p.l.
----	-------	------------	--------------

Kananea naesest. Matt. 15, 21.

19	Pühhap.	2 P. Paastus. Simon Apost.	
20	Esmasp.	Esaia	külmad
21	Teisip.	Egarius	ilmad,
22	Kestnädal	Peetri pääw	
23	Neljap.	Serenus	wahhest
24	Kede	Maddise pääw	ka
25	Laup.	Wiktoring	

Sest, kes kurratist waewatud. Luf. 11, 14.

26	Pühhap.	3 P. Paastus	● 6,57' e.l.
27	Esmasp.	Nestor	tuiso:
28	Teisip.	Leander	sed
29	Kestnädal	Iustus	päwad.

16mal selle ku päwal tonseb päike kello 7, lähkää
loja kello 5. Päaw on 10, d 14 tundi pikk.

Martius.

Paasto - ku.

1 Neljap.	Albina	Weifene
2 Kede	Medea	külm
3 Laup.	Kadde	● 11, p. l.

5000 meest sõdetakse. Joann. 6, 1.

4 Pühhap.	4 P. Paastus	ja
5 Esmasp.	Angelus	lumme:
6 Teisip.	Kotwrid	saddo.
7 Kesknaaddal	Pervetua	
8 Neljap.	Põri pään	Pilmfed
9 Kede	Siprianus	ja
10 Laup.	Mikens	tuulsed

Jesús kiwwidega wiisatud. Joann. 8, 46.

11 Pühhap.	5 P. Paastus	● 11. e. l.
12 Esmasp.	Krefor	ilmad.
13 Teisip.	Ernst	
14 Kesknaaddal	Sakarias	Willud
15 Neljap.	Longinus	
16 Kede	Aleksander	niisked
17 Laup.	Eruto	

Sel kuul on 31 päwa.

Kristusse sisse: sõitmissest. Matt. 21, 1.

18 Pühhap.	6 P. Paastus	päwad
19 Esmasp.	Josep	● 11, e. l.
20 Teisip.	Olga	
21 Kesknaaddal	Pent	ja
22 Neljap.	Suur Nelja P.	
23 Kede	Suur Kede	wahhel
24 Laup.	Kasimir	

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

25 Pühhap.	1 P u h h a	Paast. Mar. p.
26 Esmasp.	2 P u h h a	● 1, 46' p. l.
27 Teisip.	3 P u h h a	wihma
28 Kesknaaddal	Kideon	ja
29 Neljap.	Kido	kanged
30 Kede	Udonias	
31 Laup.	Tetlaus	tuled.

10mal selle ku päwal tõuseb päike kello 6, lähkäs
loja kello 6. Pään on 12, ja 6 12 tundi pilt.

Aprillis.

Jürris: ehk mahla: ku.

Kinnipandud ukst. Joann. 20, 19.

1 Pühhap.	1 P. p. üll. P. Karjala sm. p.	
2 Esmasp.	Teodorus	● 10, e. l.
3 Teisip.	Werdinand	
4 Keßnaddal	Ambrosius	Heit.
5 Neljap.	Maksim	
6 Rede	Kdlestin	liffud
7 Laup.	Aron	ilmad.

Heast karjatsest. Joann. 10, 12.

8 Pühhap.	2 P. p. üll. P.	Tuult
9 Esmasp.	Vogislaus	ja
10 Teisip.	Leo	● 6, 59' e. l.
11 Keßnaddal	Etsekiel	wihma.
12 Neljap.	Julius	
13 Rede	Kerwasius	Weis
14 Laup.	Künni pääw	kene

Ürritesse aia pärrast. Joann. 16, 16.

15 Pühhap.	3 P. p. üll. P.	külm
16 Esmasp.	Hans	ja

Sel kuul on 30 päwa.

17 Teisip.	Rudolw	
18 Keßnaddal	Walerian	☉ 0, 24' e. l.
19 Neljap.	Timon	lumme:
20 Rede	Jakobina	saddo.
21 Laup.	Siim	

Kristusse ärraminemissest. Joann. 16, 5.

22 Pühhap.	4 P. p. üll. P.	
23 Esmasp.	Jürris pääw	Wihma
24 Teisip.	Albert	☾ 7, 11' p. l.
25 Keßnaddal	Markus se p.	
26 Neljap.	Etsekiel	ja
27 Rede	Rudolw	kaunis
28 Laup.	Klaus	foe

Sigest palwe teggemissest. Joann. 16, 23.

29 Pühhap.	5 P. p. üll. P.	ilm.
30 Esmasp.	Erast	

10mal selle ku päwal touseb päite kello pool 5, ja lähhab loja kello pool 8. Pääw on pikk 15, ja 9 tundi.

1	Teisip.	Wolbri p.	● 11, p. l.
2	Kesknäddal	Sigismund	
3	Neljap.	Suur + Pääw. + Leidm.	
4	Kede	Tio	Tuulne
5	Laup.	Kottart	ilm.

Rõmüstajast Waimust. Joann. 15, 26.

6	Pühhap.	6 P. p. üll. P.	Wihma;
7	Esmasp.	Ulrika	sed
8	Teisip.	Laas	ja
9	Kesknäddal	Niggulas	
10	Neljap.	Job	Do, 49' e.l.
11	Kede	Wiktör	willud
12	Laup.	Malo	pawad.

Pühhasst waimust. Joann. 14, 23.

13	Pühhap.	Kelli Pühhi	Kaunid
14	Esmasp.	2 Pühha	
15	Teisip.	3 Pühha	sojad
16	Kesknäddal	Peregrinus	
17	Neljap.	Jodotus	② 9, 54' e.l.
18	Kede	Erif	pawad,
19	Laup.	Aggäus	wahhel

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

20	Pühhap.	3 aino Jum. P.	ka
21	Esmasp.	Trino	
22	Teisip.	Mili	wihma
23	Kesknäddal	Pendiks	ja
24	Neljap.	Ester	Co, 42' e.l.
25	Kede	Urbanus	tuult.
26	Laup.	Eduard	

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.

27	Pühhap.	1 P. p. 3 a. J. P.	Mürris:
28	Esmasp.	Willem	taminne
29	Teisip.	Mart	
30	Kesknäddal	Wikand	wihmaga.
31	Neljap.	Petronella	● 0, 49' p.l

8mal selle ku päwal touseb päike kello pool 4, ning lähäb loja kello pool 9. Pääw on pikk 17, 5 agga 7 tundi.

Juniu 8.

Jani: ku.

1 Rede	Kotskal	
2 Laup.	Hiskias	Kaunib

Surest dhto: söma: aiast. Luf. 14, 16.

3 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	
4 Esmasp.	Eiso	sojad
5 Teisip.	Ponirafius	
6 Kestnaddal	Artemius	päwad.
7 Neljap.	Eufretfia	
8 Rede	Medardus	4,31' p.l.
9 Laup.	Pitkem pädw	

Kaddunud lambast. Luf. 15, 1.

10 Pühhap.	3 P. p. 3 a. J. P.	Mür:
11 Esmasp.	Parnabas	rista:
12 Teisip.	Pasilius	missed
13 Kestnaddal	Tobias	ja
14 Neljap.	Walentin	wihmased
15 Rede	Widi pädw	5,20' p.l.
16 Laup.	Justina	päwad.

Sel kuul on 30 päwa.

Olge armolišsed. Luf. 6, 36.

17 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P.	Heit-
18 Esmasp.	Homerus	liffud
19 Teisip.	Kerwasius	wihma:
20 Kestnaddal	Wlorentin	saosed
21 Neljap.	Kael	
22 Rede	Karolina	7,39'e.l.
23 Laup.	Pasilides	ilmad.

Kohkest kalla: sagist. Luf. 5, 1.

24 Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	Jani p.
25 Esmasp.	Webronia	
26 Teisip.	Jeremias	Illusad
27 Kestnaddal	Eadislauß	
28 Neljap.	Josua	sojad
29 Rede	Peetr. Pawl. p.	ilmad.
30 Laup.	Eilla	3,8'e.l.

1omal selle ku päwal touseb päife 3 werendit pärrast kello 2, ning lähhab loja üks werend pärrast kello 9. Pädw on pitt 18 ning üks pool tundi, d agga 5 ning üks pool tundi.

Bariseride diguðsest. Matt. 5, 20.

1 Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	Mürris
2 Esmasp.	Heina Mar. p.	taminne
3 Teisp.	Kornelius	ja
4 Kestnaddal	Ulrik	wihma.
5 Neljap.	Anselm	
6 Kede	Hektor	Heitlik
7 Laup.	Erino	

4000 meest sõdetasse. Mark. 8, 1.

8 Pühhap.	7 P. p. 3 a. J. P.	5, 41' e.l.
9 Esmasp.	Kilian	
10 Teisp.	Israel	ilm.
11 Kestnaddal	Eleonora	Kal-
12 Neljap.	Hindrik	lid
13 Kede	Marrete pädw	sojad
14 Laup.	Ponawent	11, p. l.

Walle prohweridesi. Matt. 7, 15.

15 Pühhap.	8 P. p. 3 a. J. P.	Apost. Jagg.
16 Esmasp.	Aufust	ilmad.

17 Teisp.	Aleksius	Weel
18 Kestnaddal	Rosina	soje
19 Neljap.	Bridrika	mad
20 Kede	Elias	päwad.
21 Laup.	Taniel	5, 16' p. l.

Allekohtusest maia: piddajast. Luf. 16, 1.

22 Pühhap.	9 P. p. 3 a. J. P.	Maria Mad.
23 Esmasp.	Apollina	
24 Teisp.	Kristina	Euult
25 Kestnaddal	Jakobi pädw	
26 Neljap.	Anno	ja
27 Kede	Marta	
28 Laup.	Plato	wihma.

Jerusalemme ärraritmisest. Luf. 19, 41.

29 Pühhap.	10 P. p. 3 a. J. P.	6, 21' p. l.
30 Esmasp.	Abdon	
31 Teisp.	Herman	

12mal selle ku päwal touseb päike kello pool 4, ning lähhab loja kello pool 9. Päaw on pikk 17, 8 agga 7 tundi.

Augustus.

Leikufse: fu.

1	Kestnáddal	Veetri wang.	Heit:
2	Nelhap.	Hannibal	
3	Rede	Eleasar	liffud
4	Laup.	Judas	

Wariserist ja tölnerist. Luk. 18, 9.

5	Púhhap.	11 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
6	Esmasp.	Eigenius	4, 23' p. l.
7	Teisip.	Tónno	
8	Kestnáddal	Sirakus	Kau-
9	Nelhap.	Romanus	nid
10	Rede	Lauritse pááw	sojad
11	Laup.	Herm	

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

12	Púhhap.	12 P. p. 3 a. J. P.	páwad,
13	Esmasp.	Ello	7, 6' e. l.
14	Teisip.	Eusebius	
15	Kestnáddal	Rutki Mar. p.	wahhel
16	Nelhap.	Isaak	
17	Rede	Wilibald	wihma
18	Laup.	Leno	ja

Sel fuul on 31 páwa.

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23.

19	Púhhap.	13 P. p. 3 a. J. P.	tuult.
20	Esmasp.	Párnard	6, 16' e. l.
21	Teisip.	Rut	
22	Kestnáddal	Wilibert	Wil:
23	Nelhap.	Sakeus	lud
24	Rede	Pertli pááw	
25	Laup.	Ludwif	agga

Rúmnest piddali: többisest. Luk. 17, 11.

26	Púhhap.	14 P. p. 3 a. J. P.	
27	Esmasp.	Verend	illufad
28	Teisip.	Alufustin	10, e. l.
29	Kestnáddal	Joann. hukl.	
30	Nelhap.	Benjamin	ilmad.
31	Rede	Rebekka	

14mal selle fu páwal touseb páife 3 werendit párrast tello 4, ning láhháb loja úts werend párrast tello 7. Pááw on pitt 14 ning úts pool, 8 agga 9 ning úts pool tundi.

September. Süggise-ekt Mihkli-ku.

1 Laup.	Etidius	Wihma
---------	---------	-------

Mammonast. Matt. 6, 24.

2 Pühhap.	15 V. p. 3 a. J. P.	ja
3 Esmaasp.	Reinart	paljo
4 Teisip.	Kai	tuult.
5 Kestnaddal	Moses	☉ 1, 3' e. l.
6 Neljap.	Magnus	
7 Rede	Rigina	hea
8 Laup.	Mar. sundmin.	ilm,

Maini: liana sunust. Luk. 7, 11.

9 Pühhap.	16 V. p. 3 a. J. P.	et
10 Esmaasp.	Eobald	kül
11 Teisip.	Põri pääw	☉ 3, 49' p. l.
12 Kestnaddal	Sirus	
13 Neljap.	Amatus	wahhest
14 Rede	Risti üllend.	wihma
15 Laup.	Nikodemus	

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

16 Pühhap.	17 V. p. 3 a. J. P.	ja
------------	---------------------	----

Sel kuul on 30 päwa.

17 Esmaasp.	Lambert	tuult.
18 Teisip.	Titus	☉ 10. p. l.
19 Kestnaddal	Waustus	
20 Neljap.	Tõns	heit-
21 Rede	Matteus se p.	lif
22 Laup.	Morits	ilm.

Suremast kassust. Matt. 22, 34.

23 Pühhap.	18 V. p. 3 a. J. P.	
24 Esmaasp.	Joann. sam.	Wil-
25 Teisip.	Kleowas	lud
26 Kestnaddal	Harald	
27 Neljap.	Adolw	☉ 1, 56' e. l.
28 Rede	Wentsel	
29 Laup.	Mihkli pääw	pääwad.

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1.

30 Pühhap.	19 V. p. 3 a. J. P.	Wihma.
------------	---------------------	--------

12mal selse ku päwal touseb päike kello 6, ning lähhab loja kello 6. Pääw on pite 12, ning 8 ka 12 tundi.

Oktober.

Wina: fu.

1 Esmasp.	Wolmer	Heit-
2 Teisip.	Wolrad	
3 Keisnaddal	Jairus	liffud
4 Neljap.	Prants	Ⓓ8, 25' e.l.
5 Rede	Wides	
6 Laup.	Susanna	fūlmad

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

7 Pühhap.	20 P. v. 3 a. J. P.	ilmad.
8 Esmasp.	Tomasia	
9 Teisip.	Kusti	Wihma:
10 Keisnaddal	Mai	sed
11 Neljap.	Purfard	Ⓔ2, 51' e.l.
12 Rede	Walwrid	
13 Laup.	Teresia	tuul-

Runningamehhe poiafi. Joann. 4, 47.

14 Pühhap.	21 P. v. 3 a. J. P.	sed
15 Esmasp.	Heddo	pāwad.
16 Teisip.	Kallus	
17 Keisnaddal	Leonhard	Wihmased
18 Neljap.	Lukas se pāāw	Ⓔ6, 12' p.l.

Sel fuul on 31 pāwa.

19 Rede	Eutsius	tuiso:
20 Laup.	Wendelin	sed

Rawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

21 Pühhap.	22 P. v. 3 a. J. P.	ilmad.
22 Esmasp.	Kel	
23 Teisip.	Sewerin	Wāhhā
24 Keisnaddal	Salome	
25 Neljap.	Krispin	fūl:
26 Rede	Amandus	●4, 44' p.l.
27 Laup.	Kapitolin	ma.

Kohto: rahhast. Matt. 22, 15.

28 Pühhap.	23 P. v. 3 a. J. P.	Simon Jud.
29 Esmasp.	Engelbrehst	Wihma
30 Teisip.	Abfalon	ja
31 Keisnaddal	Wolfgang	tuult.

16mal selle fu pāwal touseb pāife kello pool
8, ning lähhāb loja kello pool 6. Pāāw on pitf
9, 8 15 tundi.

November.

Tälwe: ku.

1 Neljap.	Püh hade päänw	
2 Rede	Hingede päänw	D 3, 26' p.l.
3 Laup.	Kotlieb	Selged

Jairi tütreft. Matt. 9, 18.

4 Pühhap.	24 P. p. 3 a. J. P.	päänw
5 Esmasp.	Lotta	ja
6 Teisip.	Käspär	wähhä
7 Kestnädal	Valter	
8 Neljap.	Writs	külma.
9 Rede	Theodora	☺ 4, 16' p.l.
10 Laup.	Martin Lutter	

Hirmsast ärrakantamisestööst. Matt. 24, 15.

11 Pühhap.	25 P. p. 3 a. J. P.	Martin P.
12 Esmasp.	Jonas	
13 Teisip.	Arkadius	Tuuled
14 Kestnädal	Predrik	tui:
15 Neljap.	Leopold	foga.
16 Rede	Alweus	
17 Laup.	Ditomar	☺ 3, 23' p.l.

Sel kuul on 30 päwa.

Wiimseft Kõhtust. Matt. 25, 31.

18 Pühhap.	26 P. p. 3 a. J. P.	Külmad,
19 Esmasp.	Liisbet	
20 Teisip.	Amos	wahhest
21 Kestnädal	Mar. ohwerd.	tuul:
22 Neljap.	Sesilia	sed
23 Rede	Klement	ja
24 Laup.	Josias	wahhest

Künnest Meistdest. Matt. 25, 1.

25 Pühhap.	27 P. p. 3 a. J. P.	☉ 5, 52' e.l.
26 Esmasp.	Konrad	
27 Teisip.	Vusfo	tuiso:
28 Kestnädal	Künter	sed
29 Neljap.	Erwert	
30 Rede	Andrese päänw	ilmad.

9mal selle ku päwal touseb päike kello pool 9,
ning lähkää loja kello pool 4. Päänw on pilt 7,
õ agga 17 tundi.

Detsember.

Joulo: ku.

1 Laup. | Arend | D 11, p. l.

Kristusse süsse sõitmisest. Matt. 21, 1.

2 Pühhap.	1 Krist. tull. P.	
3 Esmasp.	Natalia	Ränge
4 Teisip.	Parbo	kulm
5 Keisnädal	Sabina	ja
6 Neljap.	Niggola päaw	lumme
7 Rede	Antonie	saddo.
8 Laup.	Mar. sam.	

Tähhed enne wimist päwa. Luk. 21, 25.

9 Pühhap.	2 Kr. Tull P. Lühhem p. 8. e. l.	
10 Esmasp.	Judit	
11 Teisip.	Elso	Pilwsed
12 Keisnädal	Ottilia	pawad
13 Neljap.	Eufia	ja
14 Rede	Nikafius	lund
15 Laup.	Joanna	tulleb.

Joannes wangi: tornis. Matt. 11, 2.

16 Pühhap. | 3 Kr. Tull. P. | Saunis

Sel kuul on 31 päwa.

17 Esmasp.	Idia	0, 21' p. l.
18 Teisip.	Kristow	fange
19 Keisnädal	Lot	kulm
20 Neljap.	Abraam	
21 Rede	Toma päaw	ja
22 Laup.	Peata	

Joannesse tunnistusfest. Joann. 1, 19.

23 Pühhap.	4 Kr. Tull. P.	
24 Esmasp.	Udo, Ewa	5, 30' p. l.
25 Teisip.	Joulo	
26 Keisnädal	Teine Pühha	lumme
27 Neljap.	Kolmas Pühha	saddo.
28 Rede	Süta Paste p.	
29 Laup.	Noa	Selged

Sest immet: pannemise fest. Luk. 2, 33.

30 Pühhap.	P. pärr. Joulo	pawad.
31 Esmasp.	Silwester	8, 58' e. l.

10mal selle ku päwal touseb päike üks werend pärrast kello 9, ja lähkäh loja 3 werendit pärrast kello 2. Päaw on pikk 5 ja üks pool tundi, 8 ja üks pool tundi.

Aasta muutmised.

Kewwadene pörripääw, kui Kewwade hakkab, on 8mal Jaastoku päwal, kello 4, 24 minutid pärast lounat.

Pitkem pääw, millal Suwwi hakkab, on 9mal Jaaniku päwal, kello 1, 48 minutid pärast lounat.

Süggisene pörripääw, kui Süggise hakkab, on 11mal Mihkleku päwal, hommiku kello 4, 1 minut.

Lühhem pääw, millal Talwe hakkab, on 9mal Jouloku päwal kello 8, 58 minutid enne lounat.

Päwa: ja ku: warjutamised.

Sel aastal warjutakse päike kaksford 2sel Jüriku päwal ja 26mal Mihkleku päwa õsel, agga mõllemad ei olle meie Ma kohhal mitte näha.

Ku warjutamist ei olle sel aastal mitte.

Wennema Ülematwallitseja sugguselts.

Nikolai se essimenne, Keiser ja Keige Wennerigi wallitseja; ka Sleswik-Holsteini wallitseja Würst, on sündinud 1796 Jani: ku 25. päwal.

Aleksandra Weodorowna, Keisripraua, Preisi Printses, on sündinud 1798, Heina: ku 1. päwal.

Maria Weodorowna, Keisri emma ja Keisri Pawel Petrowitsi leß; Würtemberg-Stutfarti Printses, on sündinud 1759, Wina: ku 14. päwal.

Aleksander Nikolajewits, Kiki pärria ja Suurwürst; on sündinud 1818, Jüri: ku 17. päwal.

Konstantin Pawlowits, Tsesarewits ja Suurwürst, Keisriwend, on sündinud 1779, Jüri: ku 27. päwal.

Mikael Pawlowits, Suurwürst, Keisriwend; on sündinud 1798, Meäri: ku 28. päwal, ja temma Praua on:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Prints-
ses, on sündinud 1806, Jouloku 28. päwal.

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Prints-
ses; on sündinud 1819, Leikusse:ku 6. päwal.

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Prints-
ses; on sündinud 1822, Leikusse:ku 30. päwal.

Aleksandra Nikolajewna, Suurwürsti
Printses; on sündinud 1825, Jani:ku 12.
päwal.

Konstantin Nikolajewits, Suur-
würst; on sündinud 1827, Mihkli:ku 9.
päwal.

Maria Michailowna, Suurwürsti Prints-
ses; on sündinud 1825, Künla:ku 25. päwal.

Elisabet Michailowna, Suurwürsti
Printses; on sündinud 1826, Lehes:ku 14.
päwal.

Kadrina Michailowna, Suurwürsti
Printses; on sündinud 1827, Leikusse:ku
16. päwal.

Maria Pawlowna, Suurwürsti Printses,
Keisri õde, Weimari ja Eisenahi Sures-
würsti ja selle ma pärrispärria Karel

Wridriko praua; on sündinud 1786, Kün-
la:ku 4. päwal; ja temma abbikasa on sündi-
nud 1783, Künla:ku 2. päwal.

Anna Pawlowna, Suurwürsti Printses,
Keisri õde, Hollandima kuningriigi pär-
rispärria Willem Wridrik Georg
Ludwigi praua; on sündinud 1795,
Meeriku 7. päwal, ja temma abbikasa on
sündinud 1792, Jouloku 6. päwal.

Hooste = weiste = ja fauba = ladad.

I. Eesti - ma Rubbernemangus.

Talliinas: 1) Jani:ku 20maist päwast, ku otsani.
2) Mihkli:ku 26mal, 27mal ja 28mal päwal.

Rakwerre: liinas: 1) Meeri:ku 27mal ja
28mal päwal. 2) Jani:ku 16mal ja 17mal
päwal. 3) Mihkli päwal.

Paide: liinas: 1) Künla:ku 3mal päwal.
2) Jani:ku 25mal päwal. 3) Mihkli:ku
10mal ja 11mal päwal.

Hapsalo: liinas: 1) Neäri: ku 10mal ja 11mal päwal. 2) Mihkli: ku 14mal ja 15mal päwal.

Paldiski: liinas: 1) 2sel ja 3mal Kuuinla: ku päwal. 2) Mihkli: ku 21sel ja 22sel päwal.

Pihhola: liinas: 1) esimesel Paasto: pühhal. 2) Mihkli: ku 24mal päwal.

Kaplas, 1) esimesel redel pärrast Mihkli päwa. 2) kolmandamal redel pärrast Neäri päwa.

Keblas, Mihkli päwal ja kaks päwa se järrele.

Merjama kirrifo jures, kolmandamal Kris: tusse tullemisse pühhal.

Orfital, Neäri: ku 7mal ja 8mal päwal.

Kollowerres, Neäri: ku 17mal ja 18mal päwal, ja Wina: ku 4mal ja 5mal päwal.

Jõhwis, Mihkli: ku 24mal ja 25mal päwal.

Keila kirrifo jures, Mihkli päwal ja kaks päwa se järrele.

Jõehtmes, nädal pärrast Mihkli päwa.

2. Lihwlandi: ma Rubbernemangus.

Tarto: liinas: 1) Kolme kunninga suur saksa laat. 2) Peetri: 3) Maria sündimisse: ning 4) Mihkli: päwal.

Werro: liinas: 1) Jani päwal. 2) 24mal Mihkli ku päwal. 3) üks suur saksa laat, mis 8 päwa petakse 22 Kuuinla: ku päwast. 4) 10mal Talwe: ku päwal.

Kastnas, Mihkli: ku 8mal ja 9mal päwal.

Audrus, 13mal ja 14mal Mihkli: ku päwal.

Perno: liinas: 1) 3 nädalat pärrast Jani: päwa üks suur saksa laat. 2) Esmaspäaw ning Teispäaw enne Mihkli päwa. 3) Es: maspäaw ning Teispäaw pärrast 3mat Kris: tusse tullemisse pühha.

Willandi: liinas: 1) Kuuinla: ku 2sel päwal üks suur saksa laat, 8 päwa. 2) Jani: ku päwal 3 päwa, ning 3) 24mal Mihkli: ku päwal.

Põltsama: moisas, 17mal Mihkli: ku päwal.

Lustiwere: moisas, 15mal Wina: ku päwal.

Rossi-moisas, teine pool Berro-liinna, 24mal
leikusse-fu pawal.

Kaanso-moisas, 30mal leikusse-fu pawal.

Kortimoisas, liggi Walfa-liinna, 15mal
Mihkli-fu pawal.

Rappina-moisas, 4mal ja 5mal Mihkli-fu
pawal.

Westi-moisas, Kambia fihhelfonnas, 15mal
Wina-fu pawal.

Oldre-moisas, Helme fihhelfonnas, 10mal
ning 11mal Mihkli-fu pawal.

Helme-moisas, 15mal leikusse-fu pawal.

Kurresare-liinas: 1) 21el Heina-fu pawal
ja kolm pawa parrast sedda. 2) 24mal lei-
kusse-fu pawal ja kolm pawa parrast sedda.

Larwaste-moisas, 29mal Jani-fu pawal.

Walfa-liinas: 1) 12mal Jani-fu pawal.
2) 10mal leikusse-fu ja 3) 29mal Mihkli-fu
pawal.

L u g g e m i s s e d.

Milusse jõe iggaaastaseft upputusseft.

Ristirahwa seas on kül pissut neid olle-
mas, kes alles nenda teadmatta ja õppe-
tamatta ollesid, et nemmad ey olleks ei
ellades kuulnud Egiptusse maad ei nim-
metadawadki. Kes lapsepõlwes wähhägi
õppinud ramatut luggema, need Kattis-
musse selletusseft jo need sannad mälletä-
wad: et Jummal Israeli rahwast wägge-
wal kombel Egiptusse maalt on peästinud.
Kes pühha kirjaga tutwamad, on seftsam-
mast maast ennem weel luggenud, kui on:
et Josepit senna orjaks ärramüdi, ning et
temma wonne aia parrast seäl marallitse-

jaaks toufis; et Josepi issa, Jakob, teige
omina laste ja perrega, sinna laks asu-
ma; et Israeli rahvast, kui said seäl wä-
ga sigginud ja sureks rahwaks kaswanud,
liggi 200 aastat raske teo ja maksoga
waewati, kunni Moses neid, Jummal
immelikko abbiga ärrawiis; ning monda
muudki weel, mis Egiptusse maasi pühhas
kirjas rägitaakse. Olleme sellepärast arwa-
nud tähttramato luggiattese otsesõõ mehehead
teggewad, kui Egiptusse maast ja rahvast
wähhä rohkeima sannaga õppetame; ning
tahhame wiimaks weel Nilusse jõe iggaaas-
tasest upputusfest laiemalt selletada.

Egiptusse Ma on neid keskmissid rüüf-
Ma peäl, ning Rootsiigi maast vähhem.
Tesda arwatakse senna sure Ma jäusse,
mis Ahwrikaks nimmetame, ning heidab
temma loune pole, ja on temma ja meie
Ma wahhel, otsekohhe teed kää ja armata,
liggi 450 pennikoorma wahhet. Wasta
pohja raiab tessa made wahhe-merri, se
on se merri, mis Europa ning Ahwrika

wahhel wahhet finnitab, ja Asia Ma õhtos
polist randa kastab. Hommiko poolt on
Arabia Ma, mis jo Asia Ma jäusse an-
nab, ühhes kitsas kohhas temmale raiaks,
ja seält loune pole minna, punnane merri,
kust Israeli lapsed läbbikääsid. Wasta
loune raiab tessa Arabia Ma, mis Egiptus-
tusse rigist vähhem, agga õhta poolt en-
namiste määratumad liwalõrwed.

Egiptusse Ma on isseennest ennamiste
üks kuu, lahja ja siggimatta Ma, kus
wähhä wet leitakse õllewad, egga muud
jõge kui se suur Nilusse jõgi. Monned
jäärwed seäl ka on, kellest se, mis Mõris
nimmet kääb, kaunis sügaw ja keigesurem
on, nenda et, kui ümberkää, 25 penni-
koorma tulles kändida. Mõris jäärw fest
kulus on, et innimesed tessa omma kät-
tega on kääwanud, et senna Nilusse jõe
wet forjata kui jõe upputus liig, ehk seält
jäärwest ümberkääsed põllud wee alla pan-
na, kui upputus juhuks kassin õllema.
Wasta õhtat on Egiptusse Ma wägga

liwane ja ennamieste diete liwandim; hom-
mifo poolt on kalgune ja kiwine, et kar-
jamaaks agga kõlbab. Roseni Ma, kuhho
Jakob omma perre ja kariadega assus, olli
seäl wasta hommikut. Metsa on seäl wäg-
ga wähhä ollemas, nenda et hädda sunnib
lojuste sitta ahjo kütiks ja paia al pru-
tida.

Agga ommeti on temma üks õnnistud
Ma; sest et Nilusse jõe upputusfed tedda
siggivaks ja wiljalisseks tewad. Ma kan-
nab ja kaswab rohkeste risi, turginisso ja
muud leiwa-, kedusse- ja puuwilja, linno
ja kannepit. Kõrbitsad, melonid, arbusid
ning ka sidronid ja mu sesuggune õrnem ja
kallim puuwilli, seäl wägga hästi tule kääs
siggivad. Oli- ja palmpude, ploomwilla
ja wigimarjade polest on se Ma kaunis
riffas ning sallib ja kaswab temma ka
sukrorogo ja kohwipoõsaid. Agga ei tahha
winapu seäl korda minna, sest et suwine
weeupputus marjade küpsmist kelab. Meie
Ma lojuksed, kui on hobbosed, härjad ja

lehmad, seäsgi hästi siggiwad; eeslidest
polle neil ka pudo. Ahwid ehk perdikud
seäl ka asset on, ning kammelit kui kod-
dolojust kaswatakse ja prugitakse. On seäl
ka üks issisuggu kitse leida, mis monne hea
aasta eest kaugelt maalt karsiks ka meie
male, Harjo Raikulla moisa todi, ning meie
Ma toidoga ja külmaga leppisid. Meed
on meie kirstest kõrgemad; kõrwad rippu-
wad kahhelt poolt mahha; karnwad on wal-
ged kui lummi, 8 ja ühheksa tolli pitkad,
penikesed ja pehmed kui siid. Lambad
seäl sedda suggu, mis raswsabbaks kutsu-
takse, sest et sabba neil kui suur kot tag-
gant mahharippub ja aina selge rasw on.
Monnel sabba 60 ja 70 naela raswune,
nenda et lammas ei jaksa tedda ärrakan-
da, ning et pissikesse kariko lamba tahha
finnitawad ja sabba senna peäle panne-
wad, et tedda nenda ennese järrele weab.
Metsähärgi ja metshirwesid seäl maal ka
ellab; ning sidi-us ja meesilane seäl
hästi siggiwad.

Kiskjaid on seäl ka mitmetfuggu, kui on: loufoerad, tiigrid, hundid, rebbase ja monni mu murdja, mis arwaste ka meie male tuakse ja rahha cest näidetakse. Krokodil peab Nilusse jões asset. Gesinnane hirmus ja karmwal murdja ellajas on sissaliffo fuggu, ja, kui täis kaswand, 8 sülda pitk. Jobi ramato 40 peatükkis temmast ennast luggeda. Eminane munneb jõe ligidale peäle 100 munna, mis hanne munna surussed, ning mis ta liwa sisse siblib, kus neid päikesse ja liwa pallaw wälja auutab. Selle kurjateggia loma kõrwa Jummal ühhe kautaja waenlase lonud, kes temma pessad ülesotsib, ja munnad ja pissikesed poiad ahneste ärrasööb. Selle ellaja nimmi, mis nirgisfuggu, on Zhneumon. Innimesedki Krokodilli lihha söwad, ja kidawad temma munnad wägga head ollowad.

Nilusse jões on weel üks teine määrat neljajalgne immetaja ellajas paika piddamas, mis nemmad Nilusse ehk jõe hob-

bosets nimmetawad. Hobbosega polle temmal sarnadust suurt, muud kui et kui hobbone hirnub. Elewantist, mis teigesurem malomadest, on ta maddalam, agga nissamma pitk kui temmagi; pea on peaaego sedda wisi kui härjapea, agga kehha wasto arwata, liig suur; mofkad on kolledad laiad ja paksud; hambad, mis kühwa pikkused, wagiwad 6, 7 naela tük, ja ellajas isse liggi 4000 naela. Temma ellab wees ja kuiwa Ma peäl; päwa aial peidab ennast roostiko warjo; öö aial kühb risti, sukrorogo ja muud otsimas ja sömas, mis maast kaswab; agga sööb temma ka fallo. Muudo on üks arg ja tassane loom, egga kippu ta kellegi peäle, olgo siis et tedda wihhale ärritakse. Temma lihha on wägga hea süa, liati suitsetud keel. Ühhest ainsast lomast saab 1000 naela raswa. Hambad loetakse kallimaks weel kui Elewanti lu, ning temma paksust nahhast tehakse keppisid, sõameeste kilpisid ja muud seddasuggust. Se tahhab öiete sesamma ellajas

olla, mis Jobi ramato 4omas peat. Pree-
motiks kutsutakse, agga mis monned püh-
ha kirja selletajad Elewanti arwanud olle-
wad.

Egiptusse Ma lindudest nimmetame seie
sedda lindo agga, mis Piiblis Jaana linn-
nuks, agga Gaksakele: Straussiks kutsu-
takse. Kes sest loomast, mis se keigesurem
keigist lindudest on, ennam tahhab luggeda,
leiab temmast pühhapäwa wahheluggemiste
ramatus head õppetust. Cesamma ramat
ka Krokodillist, Elewantist, sukroroost, risti-
tangust, ja mitmest tähhelepannemisse wäart-
asjast, mis marahwal ennamiste teadmat-
ta, kaunist selletust annab.—Tonekurgi on
seäl ka wägga palju, ja weel üks kurre-
suggu, kelle nimmi Jbis on, ja kellest pär-
rast weel monni sanna tulleb õõlda. Kanno
seäl ka otsata palju ahjudes wäljaauutakse,
ilma munne emma alla pannematta.

Mosesse teises ramatus loeme, et temma
emma tedda ühte pissikesse pilliroost tehtud
laeka pannud, kui tedda, kunninga Warao

kange kässo pärrast, Nilusse jõkke piddi kand-
ma. Selle pilliroo putk on mehhe kääwarre
paksune ja 10 küünra pikkune. Juurt ahjo küt-
tiks prugitakse; putkest ennemuiste prami-
sid, wennesid ja muud teisi wähhemaid al-
lusid tehti ja weelgi tehakse; putke kelm-
nahhast wannal aial pabberit kookolimisiid
ja kooko jätkasid, ning tehti pilliroo nah-
hast ka laewa purjosid, kingi, kōisi, kor-
wisid ja muud.

Meie päiwil on seäl maal mitmesuggust
rahwast ellamas. On seäl weel endise
Egiptusse rahwa suggu ollemas, kedda
nüüd Kopti rahwaks nimmetawad. Need
on ristiinnimesed, agga omma usotund-
misse polest wägga piinmedad ja ebbaust-
likud. Nemma on mustlase karwa, kau-
nid rammusad mehed, wiisakad, lahked,
helded, ärda süddamega ja kassinad keige
ihho tarwidusse polest. Krefa- ja Arme-
nia rahwas, kedda seäl ka leitakse, on ka
ristiinnimesed. Judisiid on seäl maal ka
kaunis hulk; ja ellab seäl ka Turgi- ja

Arabia rahwas ja Murjanid, kes keif Mu-
hamedi = ehk Turgi usko on. Keif selle
Ma rahwas on puhhas Turgi Keisri al-
lamad, kes siina omma assemele ühhe Ma-
wallitseja seab, kellel kuninglik au ja me-
lewald käes.

Wannal aial, Mosesse päiwil ja pärrast
sedda aega, kui neid alles nende omma
Kuningatsest wallitseji, olli Egiptusse Ma
hopis perrefari kui meie päiwil. Sedda
ka sest jo nähha, et pitki jõe kalda mitme
järe linna laggunud mürid ja ahherwarred
alles weel leitakse. Rahwas olli ka wägga
fulus omma tarkusse polest, sest et nem-
mad monned ilmalikke tarkusse ja tund-
misse õppetussed esimesseks ollid üllestõt-
nud, kust tark Krefa rahwas neid jälle
ennesele pärris. Mürid on Turgi Keisride
ja Egiptusse Ma moismatta pealikutte seg-
gase wallitsusse läbbi, innimeste hulk kah-
hanenud, rahwa au kustund, ning on nem-
mad omma tundmisse, põlloharrimisse ja
monne muu tö polest, allajäänud. Meie

päiwil puab nende Mawallitseja neid jälle
targemaks, ja muud rigiasjad kõrgemale
aidata ja tõsta. Tõhakse seäl maal kau-
nist pottiseppa tööd; on seäl ka ostajaid
parkalid. Rahwas on ka kaubaaiamisse
peäle kauniste harrinud. Sured kammeli
worid käiwad maast male, linnast linna,
kaupa tomas ja wimas. Weetakse seält
ka ülle merre monda kaupa, kui on: wilja,
rifi, poomwilla, kallist suitsetamisse waiko,
elewanti luid, nahko ja muud teist kaupa
weel, Konstantinopoli linna, Italia, Prant-
sosi ja Inglismale.

Rahwa endisest auust tunnistawad need
sured märatumad ehhitussed, mis seäl maal
praego weel näikse ollewad ja mis Pira-
midiks kutsutakse. Piramidid on neljanur-
gelissed ehhitussed; ning keigesurem neist
on maast otsast sadik 800 jalga kõrge;
alt jallast on ta pitkutasa ja laiutasa
600 jalga. Otsa pole nemmad wäheha-
walt kooksookswad; monni on tärrewa
otsaga; monne peäl ni palju rumi et kau-

nis hull innimesi woiß temma otsas püsti
seista. Ennalt nemmad paistawad wälja
fui kõrged mäed, mis pilwist läbbitungi-
wad, sest et nemmad kõrgemad on fui meie
keigekõrgemad firrikotornid ei ollegi, agga
paljo paksemad neist. Ennamiste need on
surist paepakkudest ehhitud, mis kaugest
maalt mäggedest on todud; monni arwaste
ka teistiskirowast. Arwatakse sellepärast ka
et Israeli rahwas piddanud nende ja monne
muu sure uhke ehhitusse tarwis teistiskirowa
teggema. Geest on kambriid ja kaimissi,
wäljaspoolt on treppid otsa üllesmiina.
Agga aßnaid neil ep olle koggoni mitte ol-
lema. Wannad kirjad kulumawad, et kuni
ningaid nende sisse on maetud, ja et kei-
gesurema kallal sadda tuhhat innimest 20
aastat piddanud tööd teggema, kuni wals
mis sanud. Meid peab, suremaid ja wälj-
hemaid, üllepea weel 40 tükki alles seis-
mas ollema, mis nüüd jo ennam fui kolm
tuhhat aastat teed on ehhitud. — Teised
wähhemad ehhitused, mis Obeliskiks hü-

takse, on teist modi, alt kitsamad hopis ja
tärnawama otsaga; türowist ladwani ilma
jatkamatta ühhest kalgopakkust raiutud ja
ärratikkitud; weikemad on 50 jalga, keige-
suremad 150 jalga kõrged. Göldakse neid
päikesse ebbajummala sambad ja temmase
pühhitsetud olnud. On nelli tükki neid
ülle merre Roma linna widud ja senna
jälle pandud püsti seisema.

Olgo nüüd sest juttust küs, ning hakkame
Nilusse jõe uppatussest selletama. Nilusse
jõe hallikad ei olle diete teädagi weel. Tag-
ga Egiptusse ja Nubia maad on Abessinia
Ma, ning seal kõrges mäggedes arwatakse
temma hakkatust ja hallikad ollewad. Pär-
rast langeb üks teine suur jõggi temma sisse,
mis õhta poolt tulleb, ja siis temma jook-
seb lounest pohja pole, Egiptusse maad
testpaigast läbbi, logeti ja kånuti, ning on
ka jões monnes kohhas kõrged joad. Jõe
te kääb ühhest kitsast orrust läbbi, mis 2,
ja keigelatemaist kohhast, 3 pennikoormat
lai. Mõllemilt poolt wenniwad ühhed kau-

nid föraed mäsefjandikkud lounest pohja pole. Merre pole joudes lahkeb jöggi kahte arusse, mis made wahhe=merresse langes wad. Nilusse jõe org on 150 pennifoor=mat pitkutasa, ja jöggi isse feigelaiemast kohhast 500 sülda lai. Kahhe jõe aro wah=hel merreni on üks kaunis suur kolinenur=gelinne saar, kus peäl monni lin ja mitto külla on.

Egiptusse Ma siggidus ennamiste Nilusse jõe upputusfest tulleb. Zaga aasta Zani kuu esimesest päiwil hakkab wessi jões paisuma ja kashwama, ning touseb ta nenda 40 päwa ifka förgemale. Leikusse kuu sees hakkab wessi wast kallastest ülle=minnema, ja feigeförgem wessi on leiko kuu roimfel ja Mihkli kuu esimesest päiwil; fest siis touseb weepind 20 jalga, ehk kui wägga suur wessi on, 22 jalga förgemaks kui parras õigus enne tousmist olnud, ning panneb ta siis keik ümberkaudsed maddalamad maad wee alla. Pärast sedda aega

siis hakkab jälle wähhähawalt kahhanema, ja tarwitab ta 40 päwa, ehk, kui õige kõrge wessi olnud, 60 päwa, kuni jälle saab kuuwa Ma peält hopis ärrajooksud ja omma kallaste wahhele puggenud. Nenda upputus wast roja kuu sees hopis ärralõppeb; ning on wessi liggi kaks kuud põl=lude peäl feismas. Kui wessi, jõe pohjast armata, 18 küünra förgussele tousnud, siis sedda heaks wiljalisfeks aastaks loetakse; kui ennam ei olle, kui 16 künart, siis kess=missfeks woeks agga.

On targad inimessed wannast jo tag=gaarinud, kust se iggaaastane, korrapäralinne upputus peaks tulles, ja mis Nilusse jõe weele nisuggust siggitawat rami=mo peaks andma. Tähhelpanniad mehhed, kes need woobrad maad on káinud waatmas ja läbbikatsumas, õppetawad fest asjast nenda: Abessinia maal, kust jöggi allatulleb, on määratumad förged mäed, kus, et küll Ma isfi pallaw, woi,

mata paljo lund otšas on. Kui kewwade
lummi hakkab sullama ja mäist orgudesse
jooksma: siis ta jõkke walgub, ja panneb
nenda jõe wet ifka ennam paisuma. Ar-
wame senna jure weel, et kess-made merre
poolt kewwadest sadik ülle surwe, enna-
miste ühtepuhko pohja tuled puhhuvad,
siis same Nilusse upputussest õige selget
arro kätte. Sest pohja tuul aiab ressedat
merre tohho ja auro ülle Egiptusse, Abes-
sinia mäggede pole, kus ta pilwisse kog-
gub. Sest siis ka Abessinia maal, Jürri-
pawast Mihkini, saggedaste rängad wih-
masaud káiwad, ning ifka ennam wet Ni-
lusse jõkke peäle táidawad. Pohja tuul
káiab ka otsekohhe jõe suu peäle, nenda et
jõe weele wástab, ja merrest wet jõkke
aiab. Nenda siis lumme wessi ja fange
wihm ühtepuhko wet peäle liisawad, agga
jõe su on pohja tulest otsego ummukses, et
wessi ei sa merresse joosta; ning moístab
siis mõtleja innimenne issegi, et sedda up-
putust ei woi immeks panna.

Algga et Nilusse jõe upputus Egiptusse
maad wiisajisseks õnnistab, se tulleb ta
mitimest asjast. Egiptusse Ma on, luida
jo nõldud, isseennesest ennamiste üks siggi-
matta liwandum ja heidab ta wágga loune
pole, ning paistab seál pádm nenda ágge-
daste, et ta sedda liwamaad tullipalla-
waks fórwetab. Kiriwidli põllo peál on
nenda tullised, et ei woi kát nende kúige
pista, ja loune tuul lõõskab aioti otse kui
ahjo lõhn, et taewas aina punnab ja tead-
matta innimest, kes püsti tule wásto jááb
seisma, sennasammasse árratappab. Wih-
ma seál ka wágga arwaste saab, monnel
aastal ei mitte piiskagi. Arwago nüüd
iggamees luida sesinnane ütlematta fange
pallaw maad sutumaks árrakuiwatab, et
ta ei jouaks mitte rohho ladwagi aiada,
kui ep olleks temmale sedda upputusse kast-
mist seátud. Algga otse siis hakkab jõggi
ülle kallaste aiama, kui Ma kibbedaste
jannotab, ja poud ja pallaw tedda wal-
mistanud wet rohkeste ja süggawaste en-

nese siise neelma ja immema. Sesamma
rohke weewarrandus temmale ka wägga
ärrakullub. Sest fuida ta woiks muido
teise aasta upputusfest sadik seest ressiine
seista; fuida sesamma põld 2 ja 3 kord
aastas wilja kanda, nenda kui seal näikse
sündinud? Sest siis keik rahwa lotus viete
aina se upputusse peäle käib. Sedda roh-
kem upputus, sedda wiljalissem aeg!

Algga et wessi nende põllud jodab, se
ep olle weelgi selle upputusse ainus kasso.
Kewwadine kange wihma saddo Abessinia
maad nenda ärraleotab, et maddalusse koh-
tadesse sured sood sigginud. Seal sootes
kaswab siis isisifuggu pitka ja pakso pilliroo-
go ja sedda nenda sagedaste, et keik maad
otsego ärraummistab ja ärramattab, et tee-
käia ei tahha naljalt ennam läbbipeäseä.
Pilliroog kattab maad pärrastagi weel, kui
wihma saddo jo illejänud, ja päwapaiste
loigud kuwaks tombanud. Hädda siis
sunnib Abessinia rahwast sedda rogo põl-

lema süütma, ning temma tuhke teeb nen-
de maad wägga rammusaks. Algga tun-
neb sest ka Egiptusse Ma suurt kasso.
Sest Nilusse jõggi touseb jo Abessinia
maal ille kallaste ja wihb sedda pilliroo-
tuhka paljo ennesega alla; wolas wihma-
wessi kisub ka, mäggedest mahha ruttas-
des, hulga mulda ennesega jõeke, ning
tuhke, muld, jõemudda ja kõnts jätwad,
kui keigefangema sõnniko kord, Egiptusse
Ma põllude peäle mahha, kui wessi wä-
hähawalt kahhanenud ja Ma jälle kuwaks
jätud. Nenda ka meigi maal mäeallu-
sed põllud ennamiste keigeparremat wilja,
ja põlloallused heinamaad keigerohkemat
rohko kaswatawad, sest et illemalt liisa ja
rammo sawad. Mendagi Noarootsis mer-
rewessi monnel aastal, kui kewwadine tuul
merre poolt kangeste käib, silmadest *) ille-

*) Silmaks (deutsch: Silmen) keäne rahwas
need merresoned nimmetawad, mis seal mon-

aial, ja tül maad põllud ja heinamaad
kattab; ning peab wessi siis ka hea korra
merremudda senna mahhajatma, mis põl-
lule wut rammo toob. — Muustawad
sellepärast siis ka Egiptusse rahwas Mi-
lusse jōgge kui omma heateggiat, sest et
peamaste pool põllo muld temma and on,
mis nende liwased maad fōrgemaiks ja
parremaiks aitnud. Sest keik, mis jōggi
üllemalt otsego wargel wiisil nūlid mitto
tuhhat aastat jo, ennesega alla tonud,
keik rohhud, pilliroo-tuhk, ja furno ella-
jatte kehhadki, se jääb, kui raswa fōrd,
põllude peäle mahha, ning sest muld ikka
fōrgemaiks tōusnud. Urwatakse ka et se
suur kōlmenurgeline saar, mis üllemal
nimmetasime, wāhhāhawalt sest liwast ja
mullast siggitud, mis jōggi Egiptussest
ja üllemalt weel, allatonud.

nes fohhas tül maad Ma sisse annatwad, ja
kui tuul merre poolt käib, monni fōrd nenda
paisuwad, et ei tahha üllepeaseda.

Kuhho upputus ei putu, seäl Ma aina
kuiw ja siggimatta. On siis jo wan-
nast, 1000 aastat enne Kristust, kae-
wanduid, frawisid ja soni leigatud, et
weele teed juhata, et ka need põllud kas-
taks, mis emal on, ja neilegi omma ram-
must ossa annaks. Algga rahwa holetus
on need frawid ja kaewandud ennamiste
lasnud ärraummistada, nenda, et Milusse
jōe and meie päiwil ennam ni kaugele ei
ullata kui wannal aial. On ka liiw ja
muld, mis jōggi ühtepuhko allatoob, hak-
kanud jōe suud kinnimatma. Sest siis
pohjapoolsed maad ikka ennam ärrasom-
buwad, ning on seäl, kus ennemuiste head
põllud ollid, sured mādadasood. Jōe up-
putus jääb ka wāhhāhawalt kassinamaks,
egga woi ka ennam siis iddapoolne Ma
upputussest suurt kasso sada, ning on
ta meie päiwil lia kuiwa pärrest enna-
miste siggimatta.

Meil on alles weel wanna rahwa kirjotud tunnistusfi käes, et jõggi aiotti polle ülle kallaste jooksnud, ehk wägga kassinaste, ning siis ikka suur nälg seäl maal olnud. Nenda olli luggu 2 aastat järgi, pissut aega enne Kristusse sündimist; ning olli siis kange nälg Egiptusfes, otsekui ei peaks meie maal 2 aastat järgi, ei wihma piiskagi saddama. Woib ka olla, et need 7 nälja aastat, mis Warao unnes näggi, ja mis Josep temmale ärrasellestas, muud ei olle olnud, kui Nilusse jõe kassinast upputusse sü. Ägga omma siggidusse pörrast, parraja upputusse aastade aial, sedda maad ennemuiste Roma linna wiijaaidaks kutsuti, ja meie päiwiil Konstantinopoli linna rahwa polest sesamma au- nimmega weelgi nimmetakse.

Nilusse jõe upputus aasta seäl maal kahte jausse jäutab. Talwet neil ei olle ollemas; polle muud kui kewwade ja sui.

Kewwade hakkab pörrast upputusse lõppo, se on Marti kuust Jüri kuuni; siis wägga kallid ilm; päwa aial parras soe, öse armas jahutam willo; feik Ma haljandab, puud ja lilled õitserwad ja lehkawad maggufaste; põllud siis tõteggiatega ja nurmed lojustega kaetud. Üksid, maud ja muud romajad, mis meie mail talwforterisse poewad, näitse seäl, kess talwe aial tule käes maas rönniwad ja aelewad. Jüri kuust Mardi kuuni sui ja feigeäggedam pallaw, kunni jõggi jälle kallastest ülle käib ja pallawat hakkab willotama.

Kui meie Ma rahwas sest upputussest loewad ehk kuulwad, käl siis ehk monni mõtleb sedda ühhe nisugguse hirmsa ja kolleda asja ollewad, kui se upputus olli, mis 1824 aastal Marti kuu 7mal päwal, Peterburri linnas wägga suurt kahjo teggi. Ägga Egiptusse rahwas sedda rõõmsamad, sedda kaugeemale wessi ulla-

tab, ja sedda ennam maad temma mol-
lemist poolt jögge ärrakattab. Ei tea
nemmad ei kartussest egga kahjust ei sug-
gugi. Linnad, küllad ja üksikud perred
seäl feik kõrgematte kohtadesse ja mää-
rinfude otsa ehitud, ja kus Ma tassane
ja maddal, seäl feik honed, ning terwed
külladki, kõrge jalla peäle raiatakse ja as-
sutakse, mis nemmad sure hõlega kiw-
wast, liiwast, ja mullast, mäefingo wiisi,
kõrgekannud, nenda et wessi ei sa hõne-
tesse putuda. Põllud, mis enne uppu-
tust walmis harritakse, siis feik wee al;
ei paista muud wälja, kui siit seält linn-
nad, küllad, monned üksikud honed, ja
kõrgema pude ladwad; ning kääwad in-
nimesed ni kaua pramidega ja patide-
ga teine teist waatmas ja omma asjo-
aiamas.

Kairo linna ligidal, mis nüüd selle
Ma pealin ja senna liggi ehitud on, kus
jöggi kahte arusse lahkeb, on Rauda sare

peäl üks Nilusse tousmissse mootja, se
on: üks kahheksa kantilinne sammas ühe
kaewo sees. Selle kiwwisamba peäle on,
otsekui süllapuu peäle, jallad ja tollid
määritud. Et jõe wessi Ma alt kaewo-
weega ühte annab, siis sest sambast ka
weetousmist ärratunnu, ning on isgi
mehhed senna seätud, kes Joni kuu es-
simesest päiwist igga hommiko wälja-
hüüdwad, mitto tolli jöggi õse ferkinud.
Neidsuggusi Nilusse mootjaid, kuida neid
seäl maal kutsutakse, on ka monnes koh-
has maialgi weel.

Sadab sesinnane jõe upputus ka muude-
ki kasso weel. Sest wee aur ja merre-
poolsed pohja tuled wähhendawad tuntas-
walt diete sedda kanget pallawat, mis
rahwast enne upputust waewab ja mus-
taks kõrwetab. Rask ja muud kurjad
tõbbed, mis seäl maal monnikord paljo
innimesi tapwad, ja selle mädamee
pahhast haisust tullewad, mis pärrast up-

putust sootesse ja loigudesse seisma jä-
nud, siis kohhe kaunwad ja lõpwad, kui
uus upputus hakkab peäle tulles.

Ei pea seäl maal ka massakaid, mut-
tukaid ehk mardlasi suurt olles, muud
kui üks pissike näggara suggu, mis in-
nimesse wägga pinawad; sellepärast et
wessi, mis kaua Ma peäl seisab, mas-
sakatte tango ärrakautab. Alga ussa,
maddosid, kenne ja sissalikkuid seäl ül-
leliga sikkib. Alga on Jummal neilegi
jälle waenlasi murretsenud, kui on kure-
red ja tonekured, ja muud teised wee-
linnud. Need, kui wessi kahhaneb, hula-
gakeste põllude peäle kookokkumwad, ja
romajaid jõe muddast üllesoiwad ja ka-
utawad; liati se kurre suggu, mis Ibis
nimmele kaid, allati ussa wee sees ja
muddast wäljasilib. Sellepärast tedda
ka Egiptusse rahwas ennemuiste otsekui
jummalat kummardasid, ja temma kehha,

nenda kui innimeste kehhad, maddanemis-
se eest hoidsid.

Mitasse jõe wessi on ikka seggane ja
tummedat kawa. Alga kui tedda üh-
ke kinnwiriista sees petakse, kuhho mon-
ned mandlitummed wissatud sisse, siis us-
sinaste selgib. Wessi, kui saab settind
ja selgind, on wägga hea jua, ning woe-
takse tedda ka mitmes haigusse otsekui
rohto sisse, sest et ta peab innimest pan-
nema kangeste higgistama.

Sulle oh Jummal tulleb
kitus! Sa tulled sedda maad
katsma, ja kaid sedda kei-
kipiddi läbbi, sa teed ted-
da wägga rikkaks: Jumma-
la weesoned on täis wet;
sa walmistad nende wilja,
kui sa sedda maad diete ol-

led walmistanud. Sa kas-
tad rohkesti temma waud,
ja panned ta pangad laggu-
nema; sa õnnistad mis ta
kaswatab. Sa ehhitad om-
mad head aastad kui kro-
niga, ja so jäljed tilkuwad
raswa. Laul. 65.

Tallinnas, Ramato trückeri Gresseli
jures on mitmesuggused makele
ramatud sada:

Zuttud ja Moistetussed kui ka mon-
ned õppetussed maia piddamisse parrast
mis Eestima-rahwa heaks on sillespan-
nud R. W. Willmann, Õppetaja Karja-
firiko peäl, Saaremaal.

Jesusse Kristusse sündinud asjad. Wan-
na ja nore rahwa heaks nelja Ewange-
listi ramatust kokkopandud.

Risti-usso õppetus, noortele õppetud
ja fidetud.

Arropiddamisse ehk Arwamisse-kunst.
Katseks õppetud Eestima-rahwa heaks
ja kasuks.

Luggemissed Eestima Tallorahwa Mois-
tusse ja Süddame juhhatamisseks. Otto
R. Holst, Keila kogodusse Õppetaja.

Lühikenne Öppetuse Eestimaa Tallo-
rahwa Ümmadele.

Terwise katelismusse Riimat, Saksa
kelest Ma keele ülespandud.

Kaks kord wiiskümmend kaks Piibli-
luggemist wannast ja uuest testamentist, mis
meie Ma rahwa laste õppetuseks Saksa
kelest Ma keele on ülespannud Karel Mad-
dis Henning, Peetri-Eihelkonna Öppe-
taja.

Käimisest Kristusse järrel. Nelli ra-
matud, mis Ma keele on ülespannud Ka-
rel Maddias Henning, Peetri-Eihelkon-
na Öppetaja.

Nou ja abbi, kui waesus ja nälg kã on.
uus A B D Riimat.
